

Školska knjižnica danas predstavlja informacijsko i komunikacijsko te medijsko središte škole koje daje potporu odgojno-obrazovnom procesu koristeći razne, suvremene modele učenja i poučavanja. Cjeloživotno učenje učenika važna je sastavnica koju školska knjižnica pruža svakom učeniku. Prema tome, školski knjižničar ima ulogu stvoriti od učenika čitatelja koji će književnom djelu slobodno pristupiti s radošću i oduševljenjem. Doprinos školske knjižnice cjeloživotnom učenju očituje se u učenju sposobnosti, vještina i navika poput: znati slušati, čitati s razumijevanjem, vješto komunicirati pismeno i usmeno, kreativno razmišljati i rješavati probleme, koristiti se novim tehnologijama, dobro raditi u timu te znati postaviti ciljeve, ali i motivaciju za njihovo ostvarenje. Uz potrebu školskih knjižnica za prilagodbom novih promjena i izazova, glavni i osnovni cilj školske knjižnice jest odgojiti učenika čitatelja jer je čitanje temeljna vještina bez koje se ne može funkcionirati i napredovati u suvremenom društvu. Tom cilju svojim aktivnostima u školskoj 2023./2024. godini koje opisujem u nastavku ovog članka, pridružila se i školska knjižnica Osnovne škole Borovo.

Digitalni *hackathon*

Razvijanje medijske, informacijske i digitalne pismenosti te kritičkog mišljenja, poticanje kreativnosti te komunikacijsko-prezentacijskih vještina kroz praćenje *webinarâ* na kojima će gostovati stručnjaci određenog područja kroz DIGI *online hackathon* jesu ciljevi istog projekta. Isti projekt traje tijekom cijele školske godine 2023./2024. „Hackathon“ (sastavljen od riječi hakiranje + maraton) participativna je aktivnost kratkog trajanja, gdje se učenici okupljaju kako bi riješili neke konkretne probleme (izazove) iz svakodnevnog života, u prijateljskom i poštenom natjecanju. Učenici su tijekom projekta imali zadatak proučiti materijale, kreirati kampanju na zadanoj društvenoj mreži na zadanu temu, zatim osmisliti ime profila i izraditi vizualni identitet, osmisliti strategiju

kampanje i definirati ciljanu publiku koristeći razne digitalne alate i resurse te predstaviti kampanju pred žirijem u 5 minuta, koristeći neki od alata za prezentaciju.

31. siječnja 2024. godine održan je *webinar* koji se bavi konceptom digitalnih tragova i njihovim utjecajem na osobni i profesionalni život. Cilj je bio osnažiti svijest o trajnosti i utjecaju *online* aktivnosti te promovirati odgovorno ponašanje na internetu. Osim kratkog teorijskog dijela, predavanje je uključilo interaktivnu aktivnost gdje polaznici preuzimaju ulogu digitalnih forenzičara istražujući slučaj krađe u trgovini. Kroz ovu aktivnost, polaznici su naučili kako analizirati digitalne tragove i primijeniti svoje znanje u rješavanju stvarnih problema. Ovo praktično iskustvo pomaže u dubljem razumijevanju koncepta digitalnih tragova i njihove važnosti u okviru digitalne dobrobiti. *Webinar* je održala Maja Lesinger, ravnateljica Knjižnice i čitaonice Grada Preloga.

21. ožujka 2024. sudionici su imali priliku čuti savjete za sigurno korištenje interneta i iskustva primjene istih u tretmanskim radu s djecom i mladima te općenito iskustva rada CSI.hr Centra za sigurniji Internet. Predstavljeni su i rezultati istraživanja pod nazivom „Mentalno zdravlje i navike korištenja društvenih mreža među djecom i mladima“, kao i istraživanja „Odstupajuća ponašanja u *online* video igrama iz perspektive hrvatskih adolescenata“ i deSHAME Hrvatska. Sudionicima su predstavljeni neki od edukativnih materijala i alata koje mogu koristiti u radu s djecom i mladima po pitanju sigurnosti na internetu. *Webinar* su vodile Marijana Hinek, magistra psihologije i Tea Čičić, socijalna radnica.

6. lipnja 2024. održan je i sam *hackathon*. Tema *hackathona* bila je „Digitalna tetovaža – važno je kako se obilježimo“. U 9.00 sati svi smo se okupili na platformi Teams i dobili upute za rad. Učenici su imali zadatak da kreiraju profil na Instagramu s 3 pripadajuće objave, 3 priče i 1 *reel-om* na zadanu temu te da prezentaciju o svom radu predstave u 5 minuta povjerenstvu za vrijeme trajanja *hackathona*. Na kraju, u 14.00 sati uslijedilo je proglašenje najboljih ekipa i završetak *hackathona*.

Učenici su bili prilično motivirani i uložili su velik trud u ovaj projekt, što nam je mjerljiv dokaz uspješnosti. Također su izrazili i želju da sudjeluju i sljedeće školske godine.

Slika 1. Digitalni hackathon

Digitalna detoksikacija

Ovisnost o digitalnim tehnologijama kod učenika postaje sve veći problem, kako tehnologija postaje sveprisutnija u njihovim životima. Brojna istraživanja u Hrvatskoj pokazala su da su učenici gotovo 8.00 sati dnevno *online* i prisutni na društvenim mrežama. Nedostaje im znanja i svijesti za pravilno upravljanje digitalnim uređajima te ne razmišljaju o potencijalnoj šteti i rizicima kojima ih taj stalni pristup može izložiti. Upravo iz tog razloga došao sam na ideju da organiziram predavanja i radionice za učenike viših razreda u prostoru školske knjižnice na temu digitalne detoksikacije. Prepoznati utjecaj prekomjerne upotrebe digitalnih uređaja na mentalno zdravlje, upoznati se sa strategijama za smanjenje digitalne ovisnosti i važnosti uspostavljanja ravnoteže između *online* i *offline* aktivnosti ciljevi su iste radionice.

Izazov digitalne detoksikacije naziv je radnog zadatka koji će učenici rješavati u istoj radionici, a nakon rješavanja istog zadatka refleksijom su iskazali što im je bio problem u primjeni izazova. U nastojanju da imaju zdrav i uravnotežen odnos s tehnologijom, učenici su dobili radni listić u obliku tablice, gdje su trebali odraditi što više izazova navedenih u istoj tablici tijekom jednog od dana u tjednu po njihovu izboru na način da označe svaki kvadrat određenom bojom. Crvenom bojom trebali su označiti izazov koji im je najteže pao, pa su najviše tom bojom označili sljedeće kvadrate: izbrišite

sve aplikacije na društvenim mrežama, ostanite tehnološki slobodni cijeli dan, isključite sve obavijesti cijeli dan, prođite cijeli dan bez upotrebe društvenih mreža, pošaljite manje do 10 poruka dnevno. Plavom su bojom trebali označiti izazov koji im je najlakše pao, stoga su najviše tom bojom označili sljedeće kvadrate: ostanite tehnološki slobodni jedan sat, puniti mobitel na drugom mjestu, umjesto u svojoj sobi, kad ručate s prijateljima, obitelji, držite mobitel isključen i izvan pogleda.

Tijekom radionice, učenicima će biti prikazani alati i tehnike koje mogu koristiti za digitalnu detoksikaciju, poput aplikacija za praćenje vremena provedenog na digitalnim uređajima, strategija za postavljanje granica u korištenju digitalnih tehnologija. Učenici će imati priliku osmisliti i stvoriti vlastiti plan za ravnotežu između *online* i *offline* aktivnosti.

Definirati digitalnu detoksikaciju, spoznati vrijeme kada nam je potrebna digitalna detoksikacija, znati koristiti alate i metode za digitalnu detoksikaciju, razumjeti važnost i ulogu digitalne detoksikacije za vlastitu dobrobit i odnose jesu ishodi iste radionice, odnosno ono što će učenici moći na kraju iste.

Na kraju radionice učenici su zaključili da su iznenađeni spoznajom koliko stvarno vremena provode na digitalnim uređajima, prvenstveno mobitelu, strože promišljaju o količini vremena provedenom na digitalnim uređajima, a kada primijete znakove digitalne preopterećenosti, svjesni su da je potrebno provoditi digitalnu detoksikaciju.

Slika 2. Izrada plakata - digitalna detoksikacija

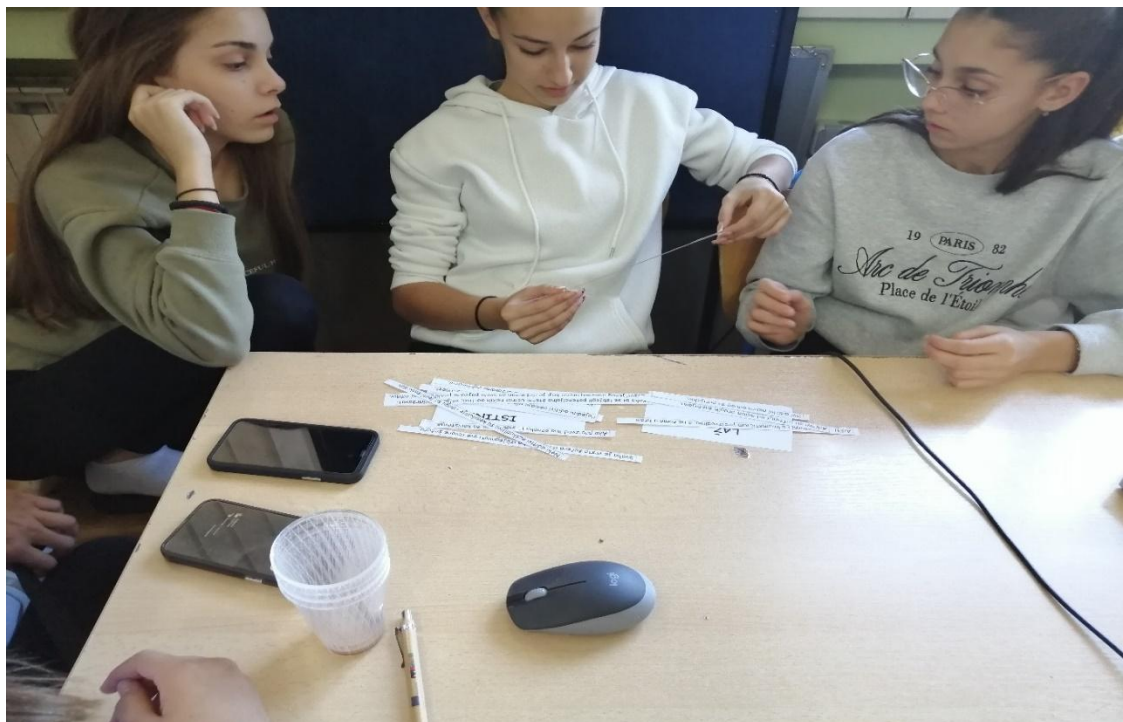
Reklamiranje nezdrave hrane – što jedemo?

U povodu Svjetskog dana hrane (16. studenog), u prostoru školske knjižnice održali smo prigodu radionicu kako bismo taj dan obilježili. Istraživanje Europske inicijative za praćenje debljine djece u Hrvatskoj, 2019. godine pokazalo je da je trećina osmogodišnjaka u Hrvatskoj preteška. U školama vlada prava pomama za energetskim pićima, a štetno oglašavanje nezdrave hrane poprimilo je zabrinjavajuće razmjere. Postavlja se pitanje jesmo li svjesni što jedemo, odnosno što unosimo u svoj organizam i važnosti zdravih prehrambenih navika, iščitavamo li deklaracije na prehrambenim proizvodima, odnosno obraćamo li pažnju na nutritivne vrijednosti istih, kolika je energetska vrijednost, koliko isti sadrže masti, pogotovo zasićenih masnih kiselina, šećera, bjelančevina i soli. Upravo iz tog razloga došao sam na ideju da održimo radionicu za učenike sedmih i osmih razreda u prostoru školske knjižnice kako bismo upoznali učenike sa štetnim oglašavanjem nezdrave hrane.

Prepoznati utjecaj reklama na ishranu potrošača, upoznati se s prehrambenim aditivima, osvijestiti važnost uspostavljanja zdravih prehrambenih navika jesu ciljevi iste radionice. Ono što će učenici moći na kraju iste radionice jest analizirati medijske poruke na trima razinama (jezična, slikovna i emocionalna), prepoznati vrste aditiva na prehrambenim proizvodima, izračunati i klasificirati količinu šećera u različitim pićima i hrani.

Analizirati reklamnu poruku McDonalds-a na primjeru „Je li Big Mac sa slaninom i dalje Big Mac?“ naziv je prve aktivnosti. Učenici su na radnom listiću trebali odrediti ciljanu publiku, komentirati odabir boja, protumačiti funkciju retoričkih pitanja i koji se osjećaji nastoje potaknuti ovom reklamnom porukom.

Istina ili laž naziv je druge aktivnosti. Učenicima su podijeljene kartice s tvrdnjama o aditivima. Grupnim radom razvrstavaju ih s obzirom na to smatraju li pojedinu tvrdnju istinitom ili lažnom. U tome im mogu pomoći njihova prethodna znanja ili vlastita iskustva. U fazi refleksije, na kraju radionice i novih spoznaja moći će promijeniti svoj odabir.

Slika 3. Istina ili laž

Spajanje kartica (vrste aditiva i prehrambeni proizvod) sa sličicama prehrambenih proizvoda treći je radni listić. Na istim karticama vide se svih 6 vrsta aditiva, dakle, one vrste koje najčešće susrećemo u prehrambenim proizvodima, a to su konzervansi, umjetne boje, pojačivači okusa, stabilizatori, zgušnjavati i emulgatori.

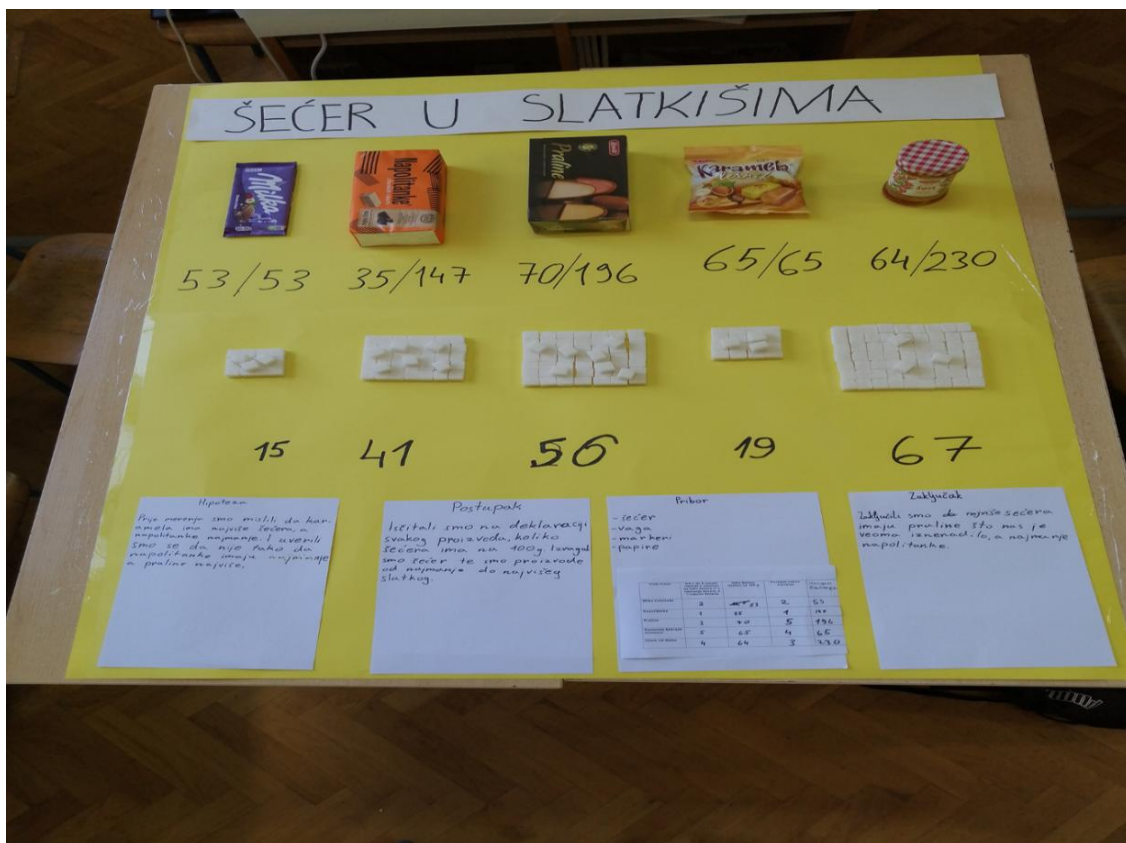
Slika 4. Spajanje kartica o aditivima sa sličicama prehrambenih proizvoda

Pred sam kraj radionice još smo uradili jedan istraživački rad. Učenici su dobili upute za isti istraživački zadatak, gdje su trebali iščitati udio šećera u zadanom piću, bilježiti isti podatak u tablici, izmjerenu količinu šećera s pomoću male digitalne kuhinjske vage staviti u vrećicu, napisati naslov teme istraživačkog rada, zapisati popis korištenog materijala, zapisati hipotezu i postupak istraživačkog rada i na kraju rezultate istraživačkog rada objediniti i prezentirati u obliku plakata.

Slika 5. Istraživački rad – koliko šećera ima u prehrambenim proizvodima?“

Na kraju radionice svi smo zajedno zaključili da su nam loše prehrambene navike posljedica industrijskog napretka i ubrzanog stila života. Djeca, odnosno učenici najrizičnija su skupina jer su konstantno izloženi raznim nezdravim prehrambenim proizvodima poput slatkiša, grickalica, energetske pice koja obiluju aditivima, zasićenim mastima i šećerima. Učenici nisu bili svjesni opasnosti po svoje zdravlje prije ove radionice, ali su sada spoznali i zaključili da je potrebno poboljšati informiranost i povećati broj edukacija u svezi nezdrave prehrane, kao i to da će ubuduće češće provjeravati deklaracije na prehrambenim proizvodima.

Slika 6. Rezultati istraživačkog rada u obliku plakata

Projekt razmjene straničnika

Po drugi put, učenici trećih razreda naše škole prijavili su se za sudjelovanje u međunarodnom projektu pod nazivom „Projekt razmjene straničnikâ“. Iz tih je razloga

Slika 7. Straničnici učenika trećih razreda OŠ Borovo

15. studenog 2024. godine u prostoru školske knjižnice održana radionica izrade straničnika s božićnim i novogodišnjim motivima iz našeg mjesta.

Učenici njihova uzrasta iz Portugala, koji su nam bili ovogodišnji partneri, poslali su nam svoje straničnike, tako da smo na kraju radionice u izložbenom prostoru školske knjižnice organizirali izložbu istih straničnika.

Ovaj projekt razmjene knjižnih oznaka prekrasna je inicijativa koja povezuje škole diljem svijeta razmjenom ručno izrađenih knjižnih oznaka. Na jednostavan i zabavan način slave se knjige i knjižnice te dijeli užitak čitanja. Isto je tako fantastičan način da se upoznaju različite kulture i stilovi života, ali i da se izgrade trajne veze i prijateljstva diljem svijeta.

Naša mala knjižnica

Naša se Škola po drugi put pridružila u 2023./2024. školskoj godini međunarodnom projektu pod nazivom *Naša mala knjižnica*, koji je usmjeren na promicanje čitanja među djecom vrtićke i školske dobi. Knjige koje donosi projekt pomno su probrane i prilagođene uzrastu djece, a predložene aktivnosti poticaj su za kreativno izražavanje – verbalno, likovno i bilo koje drugo. Svrha ovoga projekta jest ponuditi djeci knjigu koja zaokuplja pažnju i svojim tekstom i ilustracijama pa čak i izvan tekstualnim elementima koji mogu biti poticaj za razgovor. Knjige koje se nude u projektu, potiču na čitanje uz promišljanje, stvaraju aktivne čitače koji razmišljaju, analiziraju i počinju drukčijim očima gledati svijet oko sebe. Ove godine u projekt su uključeni autori i ilustratori iz čak deset zemalja: Sjeverne Makedonije, Slovenije, Litve, Belgije, Italije, Poljske, Turske, Češke, Finske i Hrvatske. Kako bi ispunio svrhu, projekt nudi moderne slikovnice priznatih autora i ilustratora. Uz šest knjiga dolaze i tematske kreativne knjižice koje zanimljivim zadacima i likovnim izazovima potiču djecu na stvaranje i izražavanje, razvoj svijesti o sebi i svojoj okolini, stvaranje vlastita mišljenja.

Tijekom studenog 2023. godine, prva je knjiga koju smo čitali „Kamil koji gleda rukama“ od poljskog autora Tomasza Matkowskog. Poslije čitanja knjige otvorili smo teme za razgovor: što mislimo da će se dogoditi, a što se stvarno dogodi, prijateljstvo, što je za vas avantura, hrabrost. Zatim smo pristupili rješavanju zanimljivih zadataka i nagradnog zadatka iz kreativne knjižice, gdje je, između ostalog, trebalo izraditi likovnom tehnikom „Tandem bicikl“.

Tijekom prosinca 2023. godine druga je knjiga koju smo čitali „Slamka, Šlapica i ćelavi Pero“ čiji su autori sestre iz Finske Sinikka i Tiina Nopola, priznate finske

spisateljice koje su mlade čitatelje očarale humorističnim dječjim romanima, a njihovi su likovi osvojili i kazališne pozornice i televizijske ekrane. Poslije toga pristupili smo rješavanju zanimljivih zadataka iz kreativne knjižice. Od plastičnih vrećica, papirnatih traka, vrpce i drugih materijala potrebno je izraditi vlasulju!

Slika 8. Nagradni zadatak – izrada vlasulje

Tijekom siječnja 2024. godine treća je knjiga koju smo čitali „Ono s Leom“ belgijskog autora Stefana Boonena. Istražiti što su to narodne poslovice, a što su inspirativne poruke, zatim osmisliti i zapisati neke svoje lijepe poruke ili mudrosti bio je nagradni zadatak iz kreativne knjižice.

Tijekom veljače 2024. godine čitali smo četvrtu knjigu „H2O i blago ludoga oka“ koju je napisao poznati češki pisac za djecu i mlade Petr Stančík. Nastavak uspješne knjige „H2O i tajna vodena misija“, koja je dobila nagradu Zlatá stuha 2018. kao najbolja beletristička knjiga za djecu. Nagradni zadatak iz kreativne knjižice jest osmisliti himnu za svoju neobičnu ekipu, tako da se obvezno iskoriste riječi ekipa, plovimo, dani, paluba. Himna treba imati 3 strofe, a svaka strofa 4 stiha.

Tijekom ožujka 2024. godine na redu za čitanje bila je peta knjiga po redu „Kapo i Bundo“ jedne od najpopularnijih slovenskih autorica za djecu Majde Koren. Zatim smo pristupili rješavanju zanimljivih zadataka i nagradnog zadatka iz kreativne knjižice, gdje je, između ostalog, trebalo osmisliti plan bijega iz zatvorske sobe ili neke druge praseće aktivnosti u obliku stripa.

Tijekom travnja 2024. godine čitali smo posljednju knjigu iz projekta „HB olovka“. Poznata talijanska spisateljica Susanna Mattiangelu u svojoj novoj knjizi za mlade dočarala nam je poseban svijet jedne iznimne djevojčice, koji nas usisava u svoje prave i izmišljene priče. Nagradni zadatak iz kreativne knjižice jest odabrati jednu bajku po svom izboru i promijeniti je, osmisлити nove zaplete i likove.

Nema sumnje da projekt „Naša mala knjižnica“ ima brojne prednosti: poticanje kritičkog čitanja od najranije dobi, kvalitetni zadaci vezani uz knjige, suradnja učitelja, stručnih suradnika, učenika i roditelja, uključivanje roditelja u školsku zajednicu, promoviranje vrhunskih književnih djela hrvatskih i stranih autora uz ilustracije izrađene prema najvišim umjetničkim standardima. Svim koordinatorima pružena je stalna podrška u razmjeni ideja. Tijekom trajanja projekta organizirane su *online* radionice za voditelje. Učenicima se svidio projekt najviše iz razloga što su svi zajedno u školi čitali, slušali, rješavali zanimljive zadatke te pisali lektiru jer, kako kažu, lijepo je čitati knjigu sâm, a još ljepše s prijateljima. Upravo iz tih razloga, sudjelovat ćemo i ubuduće u narednim projektima Naše male knjižnice.

Zaključak

Školska knjižnica zauzima ključno mjesto u odgojno-obrazovnom procesu jer djeluje kao partner u ostvarivanju ciljeva nastave i cjelokupnog razvoja učenika. Ona nije samo prostor za posudbu knjiga, već dinamično središte koje pruža podršku učenju, poučavanju i odgoju, pridonoseći razvoju intelektualnih, socijalnih i emocionalnih kompetencija. Kroz bogatstvo resursa, aktivnosti i stručnu podršku, knjižnica pridonosi stvaranju motiviranih, informiranih i osnaženih učenika spremnih za izazove suvremenog društva. Današnji mladi ljudi zabrinuti su za budućnost, ali sebe vide kao dio rješenja i odbijaju vidjeti svijet kroz sumornu leću odraslih. Osnovni, ali i nezamjenjiv korak u toj misiji definitivno imaju i školske knjižnice koje sa svojim korisnicima svakodnevno provode niz aktivnosti inspiriranih važnim datumima, ljudima, postupcima i otkrićima, bez kojih ni naša današnjica ne bi izgledala ovako kako je poznajemo. Cilj održanih radionica i projekata u našoj školskoj knjižnici bio je predstaviti niz raznovrsnih aktivnosti kako bi inspirirale ostale kolege u njihovu budućem radu. Nadamo se da je postignut.